

Friese
Preventie
Aanpak

Doorontwikkeling Friese Preventieaanpak

Van Friese Preventieaanpak tot preventie infrastructuur in Fryslân

10 november 2023

Inhoudsopgave

1. Algemeen

Aanleiding voor doorontwikkeling FPA	3
--------------------------------------	---

2. Continuering en versterking FPA

Opgave regioplan	5
Inzetten op positieve gezondheid en versterken sociale basis	5
lokale aanpak versterken door aanstellen lokale aanjagers	5
Meer resultaatgericht werken	5
Borgen Ketenaanpakken	5

3. Versterking van de FPA coalities

Kansrijke aanpakken	6
Inhoud per coalitie	7
Coalitie Ouderschap (GGD Fryslân)	7
Gezond Leven (GGD Fryslân)	7
Coalitie Fitaal Wiis (GGD Fryslân)	7
Gezonde (Leef)omgeving (GGD Fryslân)	8
Mentale gezondheid (GGD Fryslân)	8
Participatie (Fryslân Werkt)	8
Fries Financieel Fundament (Stichting FFF)	9
Basisvaardigheden (NHL- FERS-Leeuwarden)	9
Versterken Positieve gezondheid (ROS Friesland)	10

4. Kenniswerkplaats Gezond Fryslân

5. Governance FPA

Personele inzet

6. Financiën

Toelichting Bestuurscommissie Gezondheid

De doorontwikkeling FPA tot preventie infrastructuur ligt ter besluitvorming voor bij de Bestuurscommissie Gezondheid op 23 november 2023.

Besluitpunten

- 👉 Inhoudelijk instemmen met doorontwikkeling FPA om te komen tot regionale preventie infrastructuur
  - 👉 Instemmen met voorgestelde governance, financiën en aanvraag voor SPUK IZA middelen 2024, 2025 en 2026
-

1. Algemeen

Aanleiding voor doorontwikkeling Friese Preventieaanpak (FPA)

De Friese Preventieaanpak (FPA) is in juni 2020 van start gegaan naar aanleiding van het Nationaal Preventieakkoord (NPA) als regionale Preventieaanpak: daar waar alles samenkomt op het gebied van preventie in Fryslân, met als brede ambitie ‘goede gezondheid en welzijn met gelijke kansen voor iedereen’. Vanaf de start is er voor deze brede aanpak gekozen, uitgaande van alle fasen van het leven en rekening houdend met achterliggende factoren.

Er zijn een aantal redenen om in 2023 naar de doorontwikkeling van de FPA te kijken:

- 👉 **Landelijke ontwikkelingen:** Vanaf eind 2022 spelen de landelijke ontwikkelingen vanuit Integraal Zorgakkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) een belangrijke rol binnen het brede veld van (Publieke) Gezondheid: “inzetten op de beweging van zorg naar gezondheid”. Deze opdracht en de daaruit voortvloeiende opgaven sluiten goed aan bij het doel en de scope van de FPA. In het kader van IZA-GALA ligt er een opdracht om te werken aan een regionale preventie infrastructuur.
- 👉 **Einde financiering subsidie preventiecoalities VWS:** We zitten in de laatste fase van het oorspronkelijke plan en monitor. De huidige financiering van de FPA stopt het einde van 2023. De Bestuurscommissie Gezondheid (GGD) heeft in juni 2020 ingestemd met de FPA voor vier jaar.
- 👉 **Aanscherping van het DOEN binnen de FPA:** Door de FPA ligt er een mooie basis voor een stevige samenwerking op preventie in Fryslân. Het is wenselijk om nog steviger in te zetten op het lokale DOEN van de FPA, zowel lokaal als provinciaal.

Met de Friese Preventieaanpak zijn we gekomen tot een krachtige regionale samenwerking op het gebied van preventie. Dit willen we graag behouden en verder versterken. We zetten in op het doorontwikkelen van een duurzame regionale Friese Preventieaanpak, de regionale preventie infrastructuur voor Fryslân.

Relevant om hier te benadrukken dat de doorontwikkeling van de FPA een sterke relatie heeft met de IZA opgave om te komen tot een regioplan. Dit document beschrijft de situatie voor dit moment, maar zal nauw aansluiten bij de opgaven de komende maanden in het kader van IZA voor Fryslân.

Leeswijzer

In dit document wordt een toelichting gegeven op het continueren van de FPA (hoofdstuk 2) het versterken van de coalities lokaal en provinciaal (hoofdstuk 3). Hoofdstuk 4 gaat in op de focus van de Kenniswerkplaats en in hoofdstuk 5 en 6 komen governance en financiën aan bod.

Lokale aanpak versterken door aanstellen lokale aanjagers (zie ook bijlage 1)

We hebben de afgelopen jaren gezien dat het lastig kan zijn om de brede Friese Preventieaanpak lokaal te implementeren, bijvoorbeeld door gebrek aan menskracht en middelen. Om meer resultaatgericht te kunnen werken, stelt elke gemeente aanjagers-verbinders aan om de gezamenlijke regionale preventie opgaven uit te kunnen voeren. De uitvoering van deze lokale rol is afhankelijk van hoe het beleidsteam in de gemeente is ingericht. We gebruiken nu de term aanjager, het is aan gemeenten om hier een passende lokale vertaling van te maken. Essentieel is dat deze functie een schakel tussen beleid en praktijk is en een verbinding tussen de verschillende domeinen in de gemeenten legt. Het is een generalist met een brede blik en kennis van de regionale en lokale opgaven.

- 👉 Deze aanjagers zijn hiermee onderdeel van de preventie infrastructuur zowel lokaal als provinciaal. Provinciaal denken we aan een community of practice, waar gebruik gemaakt wordt van elkaars expertise.
- 👉 Voordeel van deze constructie kan zijn dat uitruil en vervanging mogelijk is én een sterkere borging van kwaliteit/verbinding met de regionale (kennis)ontwikkeling.
- 👉 Een mogelijkheid is ook om dit bij de GGD te beleggen; de GGD faciliteert dan in menskracht voor elke gemeente.

Dit met de bedoeling om zowel verbinding tussen de verschillende beleidsterreinen binnen de gemeente te leggen als verbinding naar buiten.

Meer resultaatgericht werken

Om ervoor te zorgen dat in de praktijk ook resultaat behaald kan worden, benoemen we in gezamenlijkheid met de coalities een concretere opdracht voor elke coalitie. Hiermee zetten we in op de uitrol van bewezen/kansrijke aanpakken in alle gemeenten. Gemeenten committeren zich aan deze opdrachten waarmee we ook bijdragen aan het realiseren van de GALA/IZA opgaven. Voor het trekken van een coalitie benoemen we een organisatie en koppelen hier middelen en menskracht aan. De eerder geformuleerde uitgangspunten voor de coalities (bijlage 2) blijven bestaan.

We zetten in op het behouden en versterken van de eerder vastgestelde coalities. Fitaal Wiis gaat -in nauwe afstemming van de coalitie Gezond Leven- als afzonderlijke coalitie verder. De opgaven op vitaal ouder zijn groot en vragen extra inzet de komende jaren.

De lerende netwerken Positieve Gezondheid en Wijk aanpak (versterken sociale basis) gelden, als leidend gedachtegoed en uitgangspunt, voor de gehele FPA.

Borgen Ketenaanpakken

In het Integraal Zorgakkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) zijn afspraken gemaakt over de inrichting van vijf domeinoverstijgende ketenaanpakken, te weten:

- 👉 Kansrijke Start
- 👉 Kind naar Gezonder Gewicht
- 👉 Overgewicht en Obesitas Volwassenen/Gecombineerde leefstijlinterventie voor volwassenen
- 👉 Welzijn op Recept
- 👉 Valpreventie

De regionale regie van alle ketenaanpakken wordt opgepakt door een ketenregisseur binnen de bestaande coalities en werken vanuit de brede blik van de FPA samen met relevante partners. De provinciale ketenregisseurs en coalitietrekkers werken hierin nauw samen.

Naast de inzet van provinciale ketenregisseurs per ketenaanpak is ketenoverstijgende inzet van een 'provinciale ketencoördinator' gewenst. Deze provinciale ketencoördinator faciliteert de bestaande Friese werkgroep van ketenspecifieke ketenregisseurs, werkt aan eenheid van taal, communicatie en monitort de implementatie en uitvoering van de ketenaanpakken in Friesland. We brengen deze rol onder binnen het takenpakket van de beleidsmedewerker FPA (zie governance pagina 12- 13).

3. Versterking van de FPA coalities

Voor elke coalitie is een organisatie benoemd die een inspanningsverplichting heeft met betrekking tot het resultaat, die binnen de betreffende coalitie beschreven wordt (zie onderstaande tabel). We zetten stevig in op kansrijke aanpakken vanuit elke coalitie met een duidelijke verantwoordelijkheid voor de trekkers en organisaties.

Kansrijke aanpakken

- ✎ Coalities stellen op basis van bekende kennis, ‘good practices’ en het regioplan, een regionaal plan van aanpak op met bewezen/kansrijke aanpakken die gemeenten implementeren.
- ✎ Ketenaanpakken hebben een stevige plek binnen de coalities en vormen de basis voor de samenwerking met 0^e, 1^e en 2^e lijn.
- ✎ Er wordt periodiek geëvalueerd zowel op de uitvoering van de implementatie van de kansrijke aanpakken als eventueel of het aanreiken/versterken met nieuwe kennis nodig is. Er is hierbij een nauwe samenwerking met de Kenniswerkplaats.
- ✎ Coalities blijven inzetten op de brede scope van de FPA (zie ook bijlage 2).
- ✎ Coalities hebben aandacht voor de kwetsbare groepen en zetten in op het verkleinen van gezondheidsverschillen/gezondheidsachterstanden.
- ✎ Samenwerking met provinciale partners versterken met duidelijke verwachtingen .
- ✎ Coalities werken vanuit het perspectief en input van de inwoner(s) en benutten kennis van ervaringsdeskundigen waar nodig.
- ✎ Coalities organiseren netwerkbijeenkomsten/ inspiratiesessies.
- ✎ De coalitietrekker is verantwoordelijk voor een integrale aanpak binnen de coalitie en zorgt voor integraliteit tussen coalities onderling - domein overstijgende samenwerking.

Gemeenten implementeren een (of meerdere) kansrijke aanpak(ken) die aangereikt worden door de coalities. Deze opdrachten komen voort uit de landelijke opgaven IZA-GALA, maar ook vanuit de ambitie om gezamenlijk breed in te zetten op preventie en minder vrijblijvend en ad hoc.

De coalities kunnen bijvoorbeeld een toolkit van instrumenten aanreiken om de implementatie lokaal eenvoudiger te maken. Denk aan input voor een plan van aanpak, bouwstenen afwegingskader en manieren van monitoring op gewenste effecten. Door middel van goede monitoring leren we uit de praktijk en wordt de kennisrol van de coalities steviger.

Op deze manier maken we de gezamenlijke ambitie van de FPA “een goede gezondheid en gelijke kansen in alle levensfasen voor iedereen in Fryslân” mogelijk. Door een samenspel met de lokale aanjagers en de coalities verwachten we lokaal én regionaal resultaat te gaan bereiken.

Organisatie	Coalitie	Ketenaanpak
GGD Fryslân	Ouderschap	Kansrijke Start
	Gezond Leven	Ketenaanpakken gezond gewicht
	Fitaal Wiis	Valpreventie
	Mentale gezondheid	
	Gezonde Leefomgeving	
Fryslân Werkt	Participatie	
Stichting Fries Financieel Fundament	Fries Financieel Fundament	
Gemeente Leeuwarden Fers NHL	Basisvaardigheden	
ROS Friesland	Leidend gedachtegoed Positieve gezondheid	Welzijn op recept

Inhoud per coalitie

Hieronder beschrijven we kort de inhoud van de coalitie en geven we richting voor een gewenste kansrijke aanpak. De kansrijke aanpakken per coalitie zijn verschillend, soms is hier nog een verdiepingsslag nodig. Deze concretisering zal gedaan worden samen met de relevante organisaties en partners. Bij elke coalitie doen we een voorstel voor de gewenste ureninzet, soms in combinatie met een ketenregisseur voor de betreffende ketenaanpak.

Coalitie Ouderschap (GGD Fryslân)

De ketenaanpak Kansrijke Start is vooreerst de basis van de coalitie, de doelgroepen zijn (a.s.) ouders voor de zwangerschap (o.a. programma Nu Niet Zwanger Friesland breed), tijdens de zwangerschap en na de zwangerschap (gaat verder dan de eerste 1000 dagen). De aandachtspunten zijn gericht op monitoring van het zorgpad (voor zwangere in een kwetsbare positie) en het ontwikkelen en implementeren van aanbod tijdens en na de zwangerschap. De focus ligt op het stevig versterken van ouderschap, om ervoor te zorgen dat elk kind in Friesland een kansrijke start kan maken.

Kansrijke aanpak in elke gemeente

- 👉 Alle actielijnen van Kansrijke Start worden in alle gemeenten ingevuld
- 👉 Ketenaanpak Kansrijke Start wordt in alle gemeenten geïmplementeerd

Benodigde uren inzet: 12 uren coalitietrekker + 12 uren regisseur ketenaanpak

Gezond Leven (GGD Fryslân)

Deze coalitie bestaat nu uit de verschillende provinciale leefstijlprogramma's: Nuchtere Fries, Nuchter over Gewicht en Rookvrije generatie. Voor de komende periode wordt ingezet op:

1. Zorgen voor meer synergie tussen huidige leefstijlprogramma's met focus op het behalen van de doelen van Nationaal Preventieakkoord, vanuit een integrale benadering.
2. Voorbereiden en implementeren van twee ketenaanpakken vanuit GALA.

Kansrijke aanpak in elke gemeente

- 👉 Kansrijke interventies vanuit Nuchtere Fries, Rookvrije Generatie en Gezond Gewicht worden in alle gemeenten geïmplementeerd
- 👉 Ketenaanpakken Kind naar Gezonder Gewicht en Ketenaanpak Overgewicht en Obesitas Volwassenen (KOOV) worden in alle gemeenten geïmplementeerd

Benodigde uren inzet: 16 uren coalitietrekker Gezond Leven + 12 uren ketenregisseur KOOV en 12 uren ketenregisseur KnGG

Coalitie Fitaal Wiis (GGD Fryslân)

Deze coalitie richt zich op het bevorderen van vitaal ouder worden. Dit doet de coalitie vanuit het waardeerperspectief, oftewel een positieve en realistische kijk op ouder worden zonder deze fase van het leven alleen te associëren met kwetsbaarheid.

De coalitie verzamelt 'good practices' hoe gemeenten op een integrale manier kunnen werken aan het bevorderen van voldoende beweging, gezonde voeding en sociaal actief blijven (verdere invulling van het Fitaal Wiis model). Extra inzetten op het ontwikkelen en uitrollen collectief preventieve maatregelen voor Friese inwoners in de derde levensfase (vanaf 55 jaar), zodat zij zo lang mogelijk de activiteiten kunnen blijven doen die zij graag zouden willen doen en kunnen blijven participeren in de samenleving. Met meer van deze universele en selectieve preventie kunnen bovendien een verhoogd valrisico, zorgvragen en behoeften aan ondersteuning worden voorkomen of uitgesteld.

Kansrijke aanpak in elke gemeente: wordt nog aan gewerkt in kader van bovenstaande, maar in ieder geval:

- 👉 Voldoende passend beweegaanbod in de buurt in elke gemeente
- 👉 De ketenaanpak valpreventie wordt in alle gemeenten geïmplementeerd

Benodigde uren inzet: 12 uren coalitietrekker + 12 uren ketenregisseur valpreventie

Gezonde (Leef)omgeving (GGD Fryslân)

“Een gezonde leefomgeving is een plek waar de druk op gezondheid zo laag mogelijk is. Een plek waar gezond leven makkelijk is en waar je je prettig voelt” (platform 31).

Inzetten op een gezonde leefomgeving is essentieel om uiteindelijk effecten te kunnen realiseren. Jochen Mierau richt zich in een position paper¹ op het belang van de omgeving versus het individu.

- ✎ We leven in een gemaakte omgeving en deze omgeving maakt ons nu ziek.
- ✎ Het is aan de overheid om de spelregels van de inrichting van de leefomgeving zo aan te passen dat gezondheid voorop staat.
- ✎ Pas als die randvoorwaardelijke gezonde omgeving gerealiseerd is, kan de overheid een eerlijk of reëel beroep doen op het aanpassingsvermogen.

Op dit terrein valt nog veel winst te behalen. Dit vraagt nog een nadere verkenning zoals “waar staan alle gemeenten nu, wat is er nodig, waar schort het nog aan?”

Kansrijke aanpak in elke gemeente wordt nog nader geformuleerd, maar in ieder geval:

- ✎ Inzet op een gezonde leefomgeving die uitnodigt tot gezond gedrag voor de jeugd, volwassenen en ouderen in alle gemeenten, denk aan een omgeving die een actieve leefstijl stimuleert en de gezonde keuze de makkelijke keuze maakt.
- ✎ Voor iedereen zijn er dichtbij aantrekkelijke plekken die gelegenheid bieden voor ontmoeten, ontspannen en bewegen.
- ✎ Inzet op gezonde school en gezonde sport in alle gemeenten.

Benodigde uren inzet: 16 uren coalitietrekker

Mentale gezondheid (GGD Fryslân)

De coalitie gebruikt de visie van Trimbos op mentale gezondheid. Vanuit het regioplan wordt het rapport van het Trimbos instituut “GGZ uit de knel” als richtlijn gebruikt en is de coalitie verantwoordelijk voor bouwsteen 1. *Promotie en preventie gedurende de levensloop.*

De trekker van de coalitie neemt ook deel aan de provinciale GGZ tafel en zorgt hier voor de juiste afstemming met de overige opgaven/bouwstenen. Er ligt hier een sterke relatie met andere coalities zoals Fitaal Wiis, Gezond Leven en Gezonde Leefomgeving

Om stevig lokaal in te zetten op mentale gezondheid zijn er duidelijke kaders voor de lokale uitvoering nodig, werken aan een stevig fundament en aan een aanbod voor alle preventieniveaus. Hier wordt ook verbinding gelegd met de kracht van de mienskip- het versterken van de sociale basis.

Kansrijke aanpak in elke gemeente

- ✎ De aanpak Welbevinden op School wordt in alle gemeenten geïmplementeerd.

Benodigde uren inzet: 16 uren coalitietrekker

Participatie(Fryslân Werkt)

Fryslân Werkt is de partij die deze coalitie vormgeeft. De aanpak van de FPA sluit aan bij het onderdeel Preventie van het [Meerjarig Uitvoeringsprogramma Fryslân Werkt](#). Binnen het thema Preventie richt Fryslân Werkt zich op de inzet van meer preventieve dienstverlening binnen arbeidsmarktregio Friesland met als doel werkloosheid te voorkomen of te verkorten en om inwoners meer duurzaam inzetbaar te houden.

De samenwerkingspartners binnen Fryslân Werkt zijn er voor de volgende doelgroepen;

- ✎ Jongeren: in de opmaat naar de Wet ‘van school naar duurzaam werk’ wordt gekeken hoe we in Friesland kunnen zorgen voor gelijke kansen voor jongeren. Denk hierbij aan de juiste hulp in de stap van school naar werk. Evenals de hulp aan jongeren als ze hun baan (dreigen te) verliezen.

¹ [Het Belang van Preventie- Position Paper](#)

- 👉 Werkzoekenden en werkenden: hierbij draait het telkens om de vraag wat ervoor nodig is dat iemand mee kan doen in de samenleving, werk vindt of behoudt, zijn vaardigheden ontwikkelt en op peil houdt en zo voorkomen wordt dat een beroep op een uitkering nodig is.
- 👉 Werkgevers: voor onze ondernemers sluiten we aan bij de ambitie van het kabinet om de leer- en ontwikkelcultuur bij werkgevers te stimuleren en hoe we hierin ondersteuning kunnen bieden. Daarnaast zetten we ook in op bewustwording en promoten we kansrijke interventies die kunnen worden ingezet om uitval in werk te voorkomen.

Kansrijke aanpak in elke gemeente:

- 👉 Landelijk wordt er ingezet op de hervorming van de arbeidsmarktdienstverlening. Daarmee staat het regionale samenwerkingsverband Fryslân Werkt ervoor aan de lat om in Fryslân een overzichtelijk dienstverleningsaanbod te bieden gerelateerd aan werk via een voor burgers en bedrijven herkenbaar en makkelijk vindbaar loket. Preventieve dienstverlening krijgt binnen dit aanbod een nadrukkelijke plaats.

Uren en financiering: vooralsnog via Fryslân Werkt

Fries Financieel Fundament (Stichting FFF)

Het Fries Financieel Fundament (FFF) is een coalitie die zich richt op het versterken van financiële gezondheid. Er is een stichting opgericht met een breed bestuur met afvaardiging van gemeenten, de financiële sector, burgers, en experts. De coalitie richt zich de komende twee jaar op de volgende kernopgaven:

- 👉 Herstel van bestaanszekerheid: Het streven is om met elkaar te zorgen voor een eenduidig, helder, simpel en vooral menswaardig financieel fundament voor elke Fries. Waarbij het niet uitmaakt in welke gemeente je woont. Het Friese fundament is overal gelijk.
Netwerk ontmoetingen organiseren rondom thema's die te maken hebben met het verstevigen van het financieel fundament voor elke Fries wat resulteert in:
  - 👉 Eenduidige toegang tot hulp bij financiële problemen voor iedere Fries door. Betere samenwerking tussen gemeenten, maatschappelijke organisaties en private organisaties
  - 👉 Betere signalering van betalingsproblemen door werkgevers, onderwijs en 1e lijn
  - 👉 De verbinding leggen met de verschillende coalities binnen de FPA omdat een financieel fundament meer is dan alleen de financiën op orde (zie ook brede welvaart) Een gezonder basis en zingeving is daarbij ook belangrijk.
- 👉 Vergroten van kansengelijkheid: FFF wil het netwerk uitbreiden met nieuwe partners en hen bewustmaken van het belang van financiële gezondheid binnen hun organisatie, sector en omgeving.
- 👉 Verankering van het netwerk: FFF de continuïteit van deze opgave te beleggen bij twee tot vier partners in Fryslân.

Kansrijke aanpak in elke gemeente:

- 👉 Volgt uit bovenstaande

Benodigde uren inzet: 16 uren coalitietrekker

Basisvaardigheden (NHL- FERS- gemeente Leeuwarden)

De coalitie zet zich in om basisvaardigheden voor de Friese inwoners te bevorderen. De coalitie zet zich in om effectieve aanpakken, methoden en werkwijzen te verzamelen en te delen. Dat doen ze o.a. door het organiseren van bijeenkomsten en werksessies. Er wordt gestreefd naar een brede bezetting van de brede coalitie bestaande uit gemeenten, onderwijsinstellingen, uitvoeringsorganisaties, ondernemers en natuurlijk bewoners(organisaties) en ervaringsdeskundigen. Ze sluiten zoveel mogelijk aan bij de bestaande aanpak laaggeletterdheid -die eerst verlengd wordt tot voorbij 2025- met als centrumgemeente Leeuwarden.

Uiteindelijk gaat het om een samenhangende aanpak en niet om losse 'nieuwe' projecten. De coalitie zal zich dan ook richten op die samenhang door een aanpak op te leveren die is uitgewerkt in een aantal scenario's, zodat iedere gemeente passende keuzes kan maken.

Kansrijke aanpak in iedere gemeente

De coalitie staat nog aan de start en de kansrijke aanpakken moeten nog worden geformuleerd. De inspanningen moeten leiden tot een geborgde integrale aanpak basisvaardigheden binnen iedere gemeente.

Om daarmee te beginnen wordt er gedacht aan de volgende bouwstenen:

- ✎ Een verbinding tussen het leesoffensief (en de bijbehorende actieagenda) en de coalitie Basisvaardigheden
- ✎ Een toolbox om met inwoners in gesprek te gaan over digitale (gezondheids)vaardigheden
- ✎ Een ketenaanpak laaggeletterdheid

Benodigde uren inzet: 16 uren

Versterken Positieve gezondheid (ROS Friesland)

Omdat het handelen vanuit het gedachtegoed van Positieve Gezondheid geen vanzelfsprekendheid is, wordt een provinciale aanjager aangesteld die het gedachtegoed van Positieve Gezondheid actief uitdraagt binnen en buiten de FPA. De aanjager heeft een stimulerende rol en is provinciaal aanspreekpunt voor alle ontwikkelingen in de provincie rond Positieve Gezondheid. De aanjager zet zich in voor het gedachtegoed tot en met implementatie en borging van dit gedachtegoed in de praktijk, Door toepassing van het werk-/denk concept Positieve Gezondheid wordt een verschuiving van de huidige focus op Ziekte en Zorg naar Gezondheid en Gedrag in gang gezet.

Het opgezette Netwerk Positieve Gezondheid voor Professionals wordt in stand gehouden en uitgebreid om de verbindingen tussen de reguliere gezondheidszorg, publieke gezondheidszorg en sociaal-en welzijnsdomein te verstevigen. Het netwerk stimuleert domein overstijgende samenwerking. De aanjager initieert regionale samenwerking rond het thema Positieve Gezondheid, door het thema de agenderen op regionale samenwerkingstafels. Randvoorwaarde voor succesvolle implementatie is borging (structurele aandacht voor scholing en training).

De implementatie van de ketenaanpak Welzijn op Recept is onderdeel van Positieve Gezondheid

Kansrijke aanpak in de regio en gemeente

- ✎ Gezamenlijk werken vanuit Positieve gezondheid vanuit de verschillende domeinen (zorg & sociaal domein) en samenhang versterken tussen 0^e, 1^e en 2^e lijn.) De basis hiervoor wordt gevormd door scholing van verschillende maatschappelijke doelgroepen, zodat ze vanuit een gezamenlijk vertrekpunt starten.
- ✎ Ketenaanpak Welzijn op recept wordt in elke gemeente geïmplementeerd.

Benodigde uren inzet: 12 uren aanjager + 12 uren ketenregisseur Welzijn op recept

4. Kenniswerkplaats Gezond Fryslân

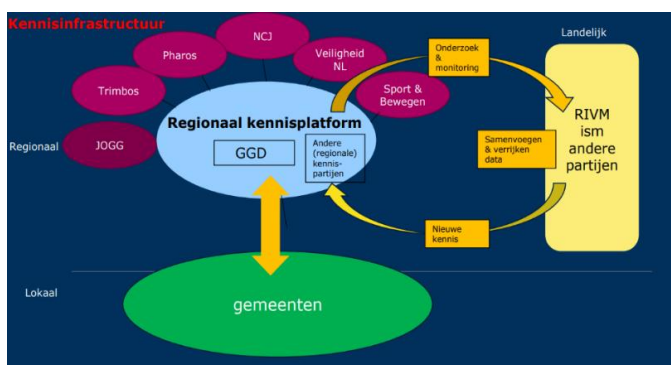
De Kenniswerkplaats Gezond Fryslân is in juni 2023 gestart en levert een belangrijke bijdrage aan het *weten wat werkt* binnen de coalities en breed binnen de FPA.

In Fryslân werken meerdere kennisinstellingen op het gebied van publieke gezondheid, binnen de Kenniswerkplaats Gezond Fryslân komt de verschillende expertise samen. Dit door huidige kennis te delen én nieuwe kennis te ontwikkelen. De kenniswerkplaats gaat o.a. het volgende uitvoeren:

- ✎ De kenniswerkplaats staat in sterke verbinding met de coalities. De coalities kunnen bij de kenniswerkplaats terecht voor hun vragen omtrent *weten wat werkt* en kennis vanuit de kenniswerkplaats wordt teruggekoppeld aan de coalities zodat zij kunnen *delen wat werkt* en *doen wat werkt*.
- ✎ De Kenniswerkplaats zorgt ervoor dat de kennisvragen goed afgestemd zijn met de praktijk en dat kennis op de juiste plek terecht komt.
- ✎ De Kenniswerkplaats kan ondersteunen door zichtbaar te maken “wat werkt” in de praktijk voor diverse vraagstukken.
- ✎ Ontwikkelen brede regionale monitor; Voor in ieder geval GALA worden er [landelijk diverse monitors](#) ingericht. Ook speelt de behoefte om een bredere FPA-monitor te realiseren. De kenniswerkplaats staat nauw in contact met de praktijk om mogelijk een brede regionale (IZA-GALA) monitor te ontwikkelen.

Relatie met landelijke plannen versterken kennisinfrastructuur

In het GALA is het versterken van de kennisinfrastructuur één van de doelen. Met name de samenwerking en uitwisseling van kennis tussen gemeenten, de GGD, het RIVM en landelijke kennisinstellingen moet worden versterkt. De GGD wordt door VWS als spil gezien in de verbinding tussen landelijk en lokaal, door middel van een regionaal kennisplatform waarin de GGD en andere kennispartijen deelnemen. Deze landelijke plannen komen dus overeen met de opzet van de kenniswerkplaats Gezond Fryslân en zullen meegenomen worden in de doorontwikkeling.

Financiering Kenniswerkplaats:

Om de algemene ontwikkeling van de Kenniswerkplaats mogelijk te maken, is er 50% financiering van de vaste kosten nodig. De vaste kosten bestaan uit 676 uren investering van de betrokken kennisinstelling (excl. de reguliere overleggen). Vergoeding hiervan betreft een bijdrage van 37.180,- per jaar.

Deze kosten zijn exclusief eventuele onderzoeken die gevraagd gaan worden, hiervoor is het wenselijk dat er een onderzoeksbudget wordt gerealiseerd waarop aanspraak kan worden gemaakt indien er een onderzoek noodzakelijk wordt geacht van uit de coalities. Het onderzoeksbudget kan door de kenniswerkplaats worden gebruikt als geldelijke vergoeding indien eigen middelen of externe financiering niet voldoende is. Het onderzoeksbudget wordt geïndexeerd op 30.000,- per jaar.

5. Governance FPA

De governance van de FPA sluit aan bij de voorgestelde governance in het kader van het regioplan FrIZA. De eerste contouren worden momenteel geschetst, dit zal einde van het jaar bij het vaststellen van het regioplan helder zijn.

De Friese Preventieaanpak is de tafel op preventie en hiermee de preventie infrastructuur voor Fryslân. De FPA is verantwoordelijk voor de relevante opgaven op preventie die in het regioplan benoemd gaan worden.

De governance van de Friese Preventieaanpak blijft in de huidige vorm bestaan met de brede afvaardiging uit het veld van de (publieke) gezondheid. Het Bestuurlijk platform heeft een inhoudelijke verantwoordelijkheid met mandaat voor besluitvorming op inhoud voor de relevante opgaven.

De Friese gemeenten zijn financieel verantwoordelijk voor SPUK-IZA middelen. Binnen de Bestuurscommissie Gezondheid (FrIZA) worden de besluiten genomen over inzet van SPUK IZA ten behoeve van de Friese Preventieaanpak.

Samenvattend over de governance van de FPA.:

- ✎ De FPA werkt vanuit een brede blik en dat zien we terug aan de deelnemers binnen Bestuurlijk platform, PMT, Adviesraad en de netwerkorganisatie.
- ✎ Om de vernieuwde en stevige opdracht goed uit te kunnen voeren zetten we in op een **versterking van het supportteam en versterken van de netwerkstructuur (coalities) en de lokale aanpak in iedere gemeente.**
- ✎ De Adviesraad zal blijven bestaan en ook de Kenniswerkplaats zal een stevige positie binnen de FPA behouden en zal doorontwikkelen om de WETEN poot van de FPA te blijven versterken.
- ✎ Om goed aan te sluiten bij de opgaven van het regioplan kunnen er nog andere partners toegevoegd worden aan Bestuurlijk platform, PMT of betrokken worden in de netwerksamenwerking- de coalities. We denken hierbij bijvoorbeeld aan een vertegenwoordiging van onderwijs en welzijnsorganisaties.
- ✎ Rollen, taken en verantwoordelijkheden van de diverse gremia worden nader omschreven en mogelijk nog aangescherpt.

Personele inzet

In de volgende tabellen worden de functies benoemd die werkzaam zijn binnen de programmaorganisatie van de FPA en verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de gezamenlijke opgaven. Grotendeels zijn dit dezelfde functies van de afgelopen drie FPA jaren. De aanpassingen worden in de tabel in het **groen** aangegeven.

Binnen de FPA governance zijn nog meer disciplines en organisaties betrokken en werkzaam. Dit willen we graag behouden en voortzetten denk hierbij aan inzet vanuit de Friesland, GGD en gemeenten. Hiervoor worden nu geen (extra) uren begroot, we zetten in om dit *in kind* te doen vanuit de diverse organisaties, als onderdeel van het reguliere werk.

Voor de Friese gemeenten zetten we in op extra uren (12 Ft) voor de lokale aanjagers (zie tabel) en kunnen we voor de overige inzet gebruik maken van de middelen vanuit SPUK 15 (GALA) die ingezet kunnen worden voor versterken van regionale samenwerking.

Supportteam FPA	Rol o.a.	uren
Het supportteam is ondersteunend aan de gehele FPA governance		
Programmamanager FPA	<ul style="list-style-type: none"> ✎ Strategische aansturing van het totale programma ✎ Aanspreekbaar voor realisatie van strategische en operationele doelen ✎ Onderhouden landelijke en regionale relevante contacten ✎ Aanspreekpersoon voor bestuurders 	36
Beleidsadviseur FPA (nieuwe functie)	<ul style="list-style-type: none"> ✎ Contactpersoon voor de coalities en het brede netwerk, zorgen voor juiste partners en proactief verbindingen leggen met brede preventieve veld ✎ Adviseur op inhoud van programma ✎ Achterwacht voor de Programmamanager ✎ Provinciale ketenregisseur van alle ketenaanpakken (8 uren per week) 	32 Inclusief uren provinciale ketenregie
Communicatieadviseur	✎ Advies en ondersteuning op het brede (strategische) communicatie terrein	24
Senior secretaresse	✎ Secretariële ondersteuning	32 (uitbreiding)
Ondersteuners (nieuwe functie)	✎ Ondersteuning o.a. bij de diverse events samen met secretariaat	12
Programmamedewerker (wordt nu vanuit traineeship Hi Noord georganiseerd)	<ul style="list-style-type: none"> ✎ Hands on voor diverse onderdelen FPA ✎ Channelbeheerder van samenwerkingsplatform 	16

Voor de netwerkstructuur inclusief de ketenaanpakken stellen we het volgende voor:

Netwerkstructuur	Rol	uren
Lokale aanjagers	In alle Friese gemeenten	18x 24
Ouderschap	Coalitietrekker Ketenregisseur (Kansrijke Start)	12 12
Gezond Leven	Coalitietrekker Gezond Leven Ketenregisseur (KOOV, KnGG)	16 24
Fitaal Wiis	Coalitietrekker Ketenregisseur (Valpreventie)	12 12
Gezonde leefomgeving	Coalitietrekker	16
Mentale Gezondheid	Coalitietrekker	16
Participatie	Invulling door Fryslân Werkt	
Fries Financieel Fundament	Coalitietrekker	16
Basisvaardigheden	Coalitietrekker	16
Positieve Gezondheid	Provinciale aanjager positieve gezondheid Ketenregisseur (Welzijn op recept)	12 12

6. Financiën

De huidige personele inzet van bijvoorbeeld het programmateam FPA en de verschillende coalities wordt nu gedaan vanuit de subsidie preventie coalities VWS (die eindigt op 10-12-2023). Hierbij moet worden opgemerkt dat de subsidie 1/3 van de (personele) kosten dekt. De overige kosten worden door de organisaties zelf gedragen en leveren in-kind bijdragen.

Voor financiering vanaf augustus-december 2023 is er al een aanvraag vanuit SPUK IZA gehonoreerd voor de bemensing van de coalities Fitaal Wiis, Gezond Leven, Mentale Gezondheid en Leefomgeving. Ook voor de ketenaanpakken Welzijn op Recept, Kind naar Gezond. Gewicht en Ketenaanpak overgewicht en Obesitas Volwassenen zijn voor 2023 middelen gehonoreerd.

Voor de komende jaren zijn de onderstaande financiële middelen nodig, we doen hiervoor een aanvraag voor de middelen vanuit SPUK IZA voor 2024, 2025, 2026.

Voor de uitrol van kansrijke interventies in het kader van de Friese Preventieaanpak wordt een bijdrage vanuit de Friesland beschikbaar gesteld van €127.000.

In deze aanvraag is rekening gehouden met 12 fte voor lokale aanjagers binnen alle gemeenten. De verdeling van deze 12 fte over de verschillende gemeenten wordt nog nader uitgewerkt en sluit aan bij de lokale aanpak in de gemeenten.

Personele kosten	Fte	Bedrag
Programmamanager FPA	1,00	€ 161.000
Beleidsadviseur FPA	0,67	€ 95.000
Communicatieadviseur	0,67	€ 66.000
Senior secretaresse	0,89	€ 78.000
Ondersteuners	0,33	€ 26.000
Programmamedewerker	0,44	€ 50.000
Financiën (controllers)	0,11	€ 16.000
Coalitie trekkers	2,89	€ 357.000
Aanjager positieve gezondheid	0,33	€ 41.000
Ketenregisseurs	1,67	€ 206.000
Keten overstijgende coördinatie	0,22	€ 32.000
Financiering Kenniswerkplaats		€ 37.000
Lokale aanjagers in alle gemeenten	12,00	€ 1.484.000
Totaal personele kosten		€ 2.649.000
Materiële kosten		
Platform + onderhoud		€ 21.000
Onderzoeksbudget		€ 30.000
Website		€ 1.000
Vergaderkosten		€ 5.000
Representatiekosten		€ 3.000
Voorlichtingsmaterialen		€ 5.000
Kansrijke interventies		€ 127.000
Totaal materiële kosten		€ 192.000
Totale kosten		€ 2.841.000
Bijdrage De Friesland voor kansrijke interventies		€ 127.000
Gevraagde subsidie SPUK IZA (jaarlijks)		€ 2.714.000

Bijlage 1 Lokale aanjagers in elke Friese Gemeente

Lokale aanjagers-verbinders-coördinatie in de Friese gemeenten

- ✎ Om meer resultaatgericht te kunnen werken stelt elke gemeente aanjagers-verbinders aan om de gezamenlijke regionale preventie opgaven uit te kunnen voeren. De uitvoering van deze lokale rol is afhankelijk van hoe het beleidsteam in de gemeente is ingericht. We gebruiken nu de term aanjager, het is aan gemeenten om hier een passende lokale vertaling van te maken. Essentieel is dat deze functie een schakel tussen beleid en praktijk is en een verbinding tussen de verschillende domeinen in de gemeenten legt. Het is een generalist met een brede blik en kennis van de regionale en lokale opgaven.
- ✎ Deze aanjagers zijn hiermee onderdeel van de preventie infrastructuur zowel lokaal als provinciaal. Provinciaal denken we aan een community of practice, waar gebruik gemaakt wordt van elkaars expertise.
- ✎ Voordeel van deze constructie kan zijn dat uitruil en vervanging mogelijk is én een sterkere borging van kwaliteit/verbinding met de regionale (kennis)ontwikkeling.
- ✎ Een mogelijkheid is ook om dit bij de GGD te beleggen; de GGD faciliteert dan in menskracht voor elke gemeente.

Wat vragen we onder andere van de lokale aanjagers?

- ✎ De lokale aanjagers inventariseren wat er lokaal en provinciaal gebeurt. Provinciaal worden er afspraken gemaakt over de gezamenlijke opgaven (het resultaat (WAT), de gemeenten zijn zelf verantwoordelijk voor de nadere invulling (HOE) om dit te realiseren.
- ✎ De lokale aanjagers vertalen kansrijke aanpakken vanuit de coalities naar de eigen lokale situatie en leveren input uit de eigen gemeente om de regionale opgaves aan te scherpen. Verder verbindt de lokale aanjager de verschillende ketenaanpakken en thema's van de coalities.
- ✎ Als een kansrijke aanpak wordt geïmplementeerd, zien de lokale aanjagers erop toe dat er vanaf het begin goed wordt gemonitord en geëvalueerd. Dit gebeurt in samenwerking met de desbetreffende coalitie en de kenniswerkplaats.
- ✎ De lokale aanjagers leggen verbindingen tussen de domeinen in de gemeenten.

Voor de uitvoering willen we inzetten op 24 uur per week per gemeente (vanuit SPUK IZA)

Nadere uitwerking volgt nog.

Bijlage 2 Coalities Binnen de FPA

Opdracht voor de provinciale verantwoordelijke organisatie

- ✎ De organisatie heeft een inspanningsverplichting met betrekking tot het resultaat, die binnen de betreffende coalitie beschreven wordt.
- ✎ De organisatie is verantwoordelijk voor het aanreiken van de kansrijke interventies die in elke gemeente uitgerold kunnen worden.
- ✎ De organisatie draagt zorg voor de juiste randvoorwaarden (zoals projectondersteuning, communicatie, uitvoeringsbudget) zodat de coalitietrekker zijn rol uit kan voeren..

De verdeling van de coalities m.b.t. de verantwoordelijke organisatie ziet er als volgt uit.

Organisatie	Coalitie	Ketenaanpak
GGD Fryslân	Ouderschap	Kansrijke Start
	Gezond Leven	Kind naar gezond gewicht Overgewicht obesitas Volwassenen
	Fitaal Wiis	Valpreventie
	Mentale gezondheid	
	Gezonde Leefomgeving	
Fryslân Werkt	Participatie	
Stichting Fries Financieel Fundament (voorzitter Marja vd Meer-wethouder Waadhoeke)	Fries Financieel Fundament	
Gemeente Leeuwarden Fers NHL	Basisvaardigheden	
ROS Friesland	Leidend gedachtegoed Positieve gezondheid	Welzijn op recept

Algemeen over de doelen, coalitie en lerend netwerk

In juni 2022 zijn de volgende onderdelen voor de coalities en lerende netwerken opgesteld.

Onze doelen

We werken samen aan onze gezamenlijke ambitie 'goede gezondheid en welzijn met gelijke kansen voor iedereen' door 'Weten-Delen-Doen' binnen de voorgestelde coalities en lerende netwerken. Dit strategisch doel en de richtinggevende doelen op de levensfasen zijn belangrijke uitgangspunten voor de coalities en lerende netwerken. Vanuit de Friese Preventieaanpak zijn, in samenwerking met Aletta Fryslân, richtinggevende doelen op levensfasen 'Lyts, Jong, Grut en Wiis' geformuleerd.

Coalitie

Een coalitie binnen de Friese Preventieaanpak is een resultaatgerichte netwerksamenwerking, waar partners elkaar vinden op een gezamenlijke opgave of thema. Binnen deze coalities maken partners heldere afspraken met elkaar over hoe de doelstellingen behaald worden. Bij het formuleren van de doelstellingen zijn richtinggevende doelen op levensfase van belang. Coalities en lerende netwerken staan met elkaar in verbinding om zo een bijdrage te leveren aan ons gezamenlijk strategisch doel (ambitie). Vanuit het Programmateam (PMT) waken we over deze integraliteit.

Lerend netwerk (NB tot aan zomer 2023)

Een lerend netwerk is een netwerksamenwerking waar het samenbrengen en delen van kennis centraal staat. Binnen dit netwerk wisselen diverse partners, professionals en individuen, vanuit een gezamenlijk interesse op een bepaald onderwerp, kennis en ervaringen uit om leerkansen te creëren. Een lerend netwerk staat nauw in verbinding met alle coalities.

Een lerend netwerk deelt haar kennis (weten wat werkt) aan alle coalities en vice versa. Via deze verbinding is het mogelijk om van elkaar te blijven leren met als doel om alle activiteiten (doen wat werkt) binnen de lokale en regionale aanpakken verder te versterken, herijken en verrijken.

Werkwijze coalities en lerende netwerken

De werkwijze kan per coalitie en lerend netwerk verschillend zijn. De volgende randvoorwaarden zijn hieronder geformuleerd:

- ✎ Het versterken, verbinden, herijken en verrijken van projecten, pilots en activiteiten.
- ✎ Het leveren van bouwstenen/handreikingen om de lokale (en regionale) aanpak te versterken (Doen).
- ✎ Het bereiken van *gelijke kansen voor iedereen*
- ✎ Een lerend netwerk deelt haar kennis (weten wat werkt) aan alle coalities en vice versa.
- ✎ De werkzaamheden vinden plaats op basis van bekende kennis en 'good practices', volgens het principe 'Weten wat werkt, Delen wat werkt en Doen wat werkt'.
- ✎ Een coalitie en lerend netwerk kent een provinciale dekking of is gericht op de ontwikkeling hiervan.
- ✎ De partners binnen een coalitie en lerend netwerk werken samen vanuit gedeeld eigenaarschap.
- ✎ Binnen de coalitie is overeenstemming over kwalitatieve en kwantitatieve doelstellingen (SMART) of hier wordt aan gewerkt
- ✎ De doelstellingen van de coalitie dragen bij aan de doelen die per levensfase zijn vastgesteld.
- ✎ Input en inzicht vanuit het perspectief van de (ervaringsdeskundige)
  - inwoner (leefwereld) vormen de basis voor verbetering (van de systeemwereld)

Mogelijke deelnemers in een coalitie en lerend netwerk:

- ✎ Deelname door een x aantal Friese gemeenten.
- ✎ Deelname van relevante professionele partijen (zowel publieke als private sector).
- ✎ Deelname van representanten van Friese inwoners.
- ✎ Deelname van experts verbonden aan kennisinstellingen.

Wat verwachten we van een trekker van een coalitie of lerend netwerk

De trekker van een coalitie of lerend netwerk komt bij voorkeur uit een samenwerkende organisatie binnen de Friese Preventieaanpak of netwerk dat zich al bezighoudt met het betreffende onderwerp(en).

Wat wordt er van een trekker verwacht:

- ✎ Is een gangmaker/verbinder/netwerker op het thema of opgave.
- ✎ Is de groepsbeheerder van dit onderwerp op [ons online samenwerkingsplatform](#). De groepsbeheerder draagt zorg voor het aanhaken van de juiste partners in de groep en jaagt, samen met de channelbeheerder de interactiviteit in een groep aan.
- ✎ Is het aanspreekpunt voor het Programmateam (PMT).
- ✎ Heeft aandacht voor het gezamenlijk oppakken en uitvoeren van diverse vraagstukken binnen de coalities met hierbij aandacht voor alle levensfasen.
- ✎ Zorgt voor de verbinding met andere coalities (integraliteit) en trekt waar nodig gezamenlijk op.
- ✎ Heeft een inspanningsverplichting met betrekking tot het resultaat, die binnen de betreffende coalitie benoemd wordt.

